

TIT. LIV.

DE USURIS REI JUDICATÆ.

1. Imp. ANTONINUS A. procuratoribus hereditatum.

Is, qui bona secundum dictam sententiam prosequitur: eas quoque rationes habiturus est, ut qui post legitimum tempus placitis non obtinuerit, usuram centesimam temporis, quod postea fluxerit, solvat.

2. Imp. JUSTINIANUS A. Mennio P. P.

Eos, qui condemnati solutionem pecuniariam, quas dependere jussi sunt, ultra quatuor menses a die condemnationis, vel si provocatio fuerit porrecta, a die confirmationis sententiæ connumerandos distulerint: centesimas usuras exigi præcipimus: nec priscis legibus, quæ duas centesimas [eis] inferbant, nec nostra sanctione, quæ dimidiam centesimam statuit, locum in eorum personam habentibus. — Dat. 7 id. april. Constantinop., Decio Cons. 529.

3. Idem, A. Joanni P. P.

Sancimus, si quis condemnatus fuerit post datas a nobis quadrimestres inducias, centesimas quidem in usuras secundum naturam iudicati eum compelli solvere, sed tantummodo sortis, et non usurarum, quæ ex pristino contractu in condemnationem deductæ sunt. Cum enim jam constitimus usurarum usuras penitus esse delendas, nullum casum relinquimus, ex quo hujusmodi machinatio possit induci. Si enim sine emendatione relinquatur, aliquid absurdum, atque inelegans necesse est evenire: cum [usuræ] utiliter ex contractibus descendentes, plerumque minores centesimæ ex nostra lege factæ sunt: et necesse est minoribus usuris graviores supponi. Si enim ex iudicati actione centesimæ omnimodo currant usuræ, ex contractibus autem hoc raro contingit: in capitulis lege nostra tantummodo exceptis hujusmodi iniquitatem ipsa rerum necessitas introducebat. Et ideo pio remedio causam corrigentes, sancimus sortis tantummodo usuras usque ad centesimam currentes, ex iudicati actione profigari: non autem usurarum quantascunque usuras. Si enim novatur iudicati actione prior contractus: necesse est usurarum quidem, quæ anterioris contractus sunt, cursum post sententiam inhiberi: alias autem usuras ex iudicati actione tantummodo sortis procedere, et non ideo, quod forsitan consummata est quantitas sortis, et usurarum, totius summæ usuras postea colligi, sed sortis tantummodo. — § 1. Et cum antiquitas pessimo exemplo reis quidem condemnatis laxamentum duorum mensium præstabat: fidejussores autem eorum eodem uti beneficio non concedat, ut liceat victoribus, relictis propter legem condemnatis personis, a fidejussoribus eorum, vel mandatoribus statim pecunias, vel res in condemnatione positas exigere: hujusmodi acerbiteratam rescantes, sancimus quadrimestres inducias, quas dedimus condemnatis, etiam ad fidejussores eorum, et mandatores extendi, ne legi fiat derogatum. Cum enim interventor solvere compellebatur, et ipse reum coerceret ad invitam solutionem, nullum condemnatus habebat sensum nostræ humanitatis: quia per medium fidejussorem statim pecunias persolvere compellebatur.

TIT. LV.

SI PLURES UNA SENTENTIA CONDEMNATI SUNT.

1. Imp. ALEXANDER A. Victori.

Si non singuli in solidum, sed generaliter tu, et collega tuus una, et certa quantitate condemnati estis: nec additum est, ut quod ab altero servari non posset, id alter suppleret: effectus sententiæ [pro] virilibus portionibus discretus est. Ideoque parens pro tua portione sententiæ, ob cessationem alterius ex causa iudicati conveniri non potes.

2. Imp. GORDIANUS A. Anniano.

Quoties e tutoribus singulis procuratoribus datis, sequitur in omnium persona condemnatio, periculum sententiæ videtur esse divisum: ideoque quod ab uno servari non poterit, a cæteris exigi non posse explorati juris est.

TIT. LIV. — 1. L. 2, in fin. infr. h. t. — 2. L. 1, supr.; L. ult. infr. cod.; L. ult. supr. tit. prox.; adde L. 31, in fin. D. de re judic. — 3. L. 1, supr. h. t. — 4. Adde L. 26, § 1, vers. cæteros, supr. de usuris. — 5. 4. — 6. L. 28, supr. d. t. de usur. — 7. L. 1, L. 2, supr. h. t. — 8. Adde L. 12, supr. de usuris; L. 4, supr. depositi; L. 49, in fin. D. de actio. empti et vend. — 9. Confer L. 27, § 1, D. de pactis; L. 49, in fin. D. de actio. empti et vend. — 10. L. 2, supr. h. t. — 11. Adde L. 29, D. de recept. qui arbit. — 12. L. 1, in fin. D. de re judic. — 13. L. 2, in fin. D. de re judic. — 14. L. 43, D. de re judic. — 15. L. 2, in fin. D. de re judic. — 16. L. 1, supr. h. t. — 17. L. 1, in fin. D. de re judic. — 18. L. 1, supr. h. t. — 19. L. 1, in fin. D. de re judic. — 20. L. 1, in fin. D. de re judic. — 21. L. 1, in fin. D. de re judic. — 22. L. 1, in fin. D. de re judic. — 23. L. 1, in fin. D. de re judic. — 24. L. 1, in fin. D. de re judic. — 25. L. 1, in fin. D. de re judic. — 26. L. 1, in fin. D. de re judic. — 27. L. 1, in fin. D. de re judic. — 28. L. 1, in fin. D. de re judic. — 29. L. 1, in fin. D. de re judic. — 30. L. 1, in fin. D. de re judic. — 31. L. 1, in fin. D. de re judic. — 32. L. 1, in fin. D. de re judic. — 33. L. 1, in fin. D. de re judic. — 34. L. 1, in fin. D. de re judic. — 35. L. 1, in fin. D. de re judic. — 36. L. 1, in fin. D. de re judic. — 37. L. 1, in fin. D. de re judic. — 38. L. 1, in fin. D. de re judic. — 39. L. 1, in fin. D. de re judic. — 40. L. 1, in fin. D. de re judic. — 41. L. 1, in fin. D. de re judic. — 42. L. 1, in fin. D. de re judic. — 43. L. 1, in fin. D. de re judic. — 44. L. 1, in fin. D. de re judic. — 45. L. 1, in fin. D. de re judic. — 46. L. 1, in fin. D. de re judic. — 47. L. 1, in fin. D. de re judic. — 48. L. 1, in fin. D. de re judic. — 49. L. 1, in fin. D. de re judic. — 50. L. 1, in fin. D. de re judic. — 51. L. 1, in fin. D. de re judic. — 52. L. 1, in fin. D. de re judic. — 53. L. 1, in fin. D. de re judic. — 54. L. 1, in fin. D. de re judic. — 55. L. 1, in fin. D. de re judic. — 56. L. 1, in fin. D. de re judic. — 57. L. 1, in fin. D. de re judic. — 58. L. 1, in fin. D. de re judic. — 59. L. 1, in fin. D. de re judic. — 60. L. 1, in fin. D. de re judic. — 61. L. 1, in fin. D. de re judic. — 62. L. 1, in fin. D. de re judic. — 63. L. 1, in fin. D. de re judic. — 64. L. 1, in fin. D. de re judic. — 65. L. 1, in fin. D. de re judic. — 66. L. 1, in fin. D. de re judic. — 67. L. 1, in fin. D. de re judic. — 68. L. 1, in fin. D. de re judic. — 69. L. 1, in fin. D. de re judic. — 70. L. 1, in fin. D. de re judic. — 71. L. 1, in fin. D. de re judic. — 72. L. 1, in fin. D. de re judic. — 73. L. 1, in fin. D. de re judic. — 74. L. 1, in fin. D. de re judic. — 75. L. 1, in fin. D. de re judic. — 76. L. 1, in fin. D. de re judic. — 77. L. 1, in fin. D. de re judic. — 78. L. 1, in fin. D. de re judic. — 79. L. 1, in fin. D. de re judic. — 80. L. 1, in fin. D. de re judic. — 81. L. 1, in fin. D. de re judic. — 82. L. 1, in fin. D. de re judic. — 83. L. 1, in fin. D. de re judic. — 84. L. 1, in fin. D. de re judic. — 85. L. 1, in fin. D. de re judic. — 86. L. 1, in fin. D. de re judic. — 87. L. 1, in fin. D. de re judic. — 88. L. 1, in fin. D. de re judic. — 89. L. 1, in fin. D. de re judic. — 90. L. 1, in fin. D. de re judic. — 91. L. 1, in fin. D. de re judic. — 92. L. 1, in fin. D. de re judic. — 93. L. 1, in fin. D. de re judic. — 94. L. 1, in fin. D. de re judic. — 95. L. 1, in fin. D. de re judic. — 96. L. 1, in fin. D. de re judic. — 97. L. 1, in fin. D. de re judic. — 98. L. 1, in fin. D. de re judic. — 99. L. 1, in fin. D. de re judic. — 100. L. 1, in fin. D. de re judic. — 101. L. 1, in fin. D. de re judic. — 102. L. 1, in fin. D. de re judic. — 103. L. 1, in fin. D. de re judic. — 104. L. 1, in fin. D. de re judic. — 105. L. 1, in fin. D. de re judic. — 106. L. 1, in fin. D. de re judic. — 107. L. 1, in fin. D. de re judic. — 108. L. 1, in fin. D. de re judic. — 109. L. 1, in fin. D. de re judic. — 110. L. 1, in fin. D. de re judic. — 111. L. 1, in fin. D. de re judic. — 112. L. 1, in fin. D. de re judic. — 113. L. 1, in fin. D. de re judic. — 114. L. 1, in fin. D. de re judic. — 115. L. 1, in fin. D. de re judic. — 116. L. 1, in fin. D. de re judic. — 117. L. 1, in fin. D. de re judic. — 118. L. 1, in fin. D. de re judic. — 119. L. 1, in fin. D. de re judic. — 120. L. 1, in fin. D. de re judic. — 121. L. 1, in fin. D. de re judic. — 122. L. 1, in fin. D. de re judic. — 123. L. 1, in fin. D. de re judic. — 124. L. 1, in fin. D. de re judic. — 125. L. 1, in fin. D. de re judic. — 126. L. 1, in fin. D. de re judic. — 127. L. 1, in fin. D. de re judic. — 128. L. 1, in fin. D. de re judic. — 129. L. 1, in fin. D. de re judic. — 130. L. 1, in fin. D. de re judic. — 131. L. 1, in fin. D. de re judic. — 132. L. 1, in fin. D. de re judic. — 133. L. 1, in fin. D. de re judic. — 134. L. 1, in fin. D. de re judic. — 135. L. 1, in fin. D. de re judic. — 136. L. 1, in fin. D. de re judic. — 137. L. 1, in fin. D. de re judic. — 138. L. 1, in fin. D. de re judic. — 139. L. 1, in fin. D. de re judic. — 140. L. 1, in fin. D. de re judic. — 141. L. 1, in fin. D. de re judic. — 142. L. 1, in fin. D. de re judic. — 143. L. 1, in fin. D. de re judic. — 144. L. 1, in fin. D. de re judic. — 145. L. 1, in fin. D. de re judic. — 146. L. 1, in fin. D. de re judic. — 147. L. 1, in fin. D. de re judic. — 148. L. 1, in fin. D. de re judic. — 149. L. 1, in fin. D. de re judic. — 150. L. 1, in fin. D. de re judic. — 151. L. 1, in fin. D. de re judic. — 152. L. 1, in fin. D. de re judic. — 153. L. 1, in fin. D. de re judic. — 154. L. 1, in fin. D. de re judic. — 155. L. 1, in fin. D. de re judic. — 156. L. 1, in fin. D. de re judic. — 157. L. 1, in fin. D. de re judic. — 158. L. 1, in fin. D. de re judic. — 159. L. 1, in fin. D. de re judic. — 160. L. 1, in fin. D. de re judic. — 161. L. 1, in fin. D. de re judic. — 162. L. 1, in fin. D. de re judic. — 163. L. 1, in fin. D. de re judic. — 164. L. 1, in fin. D. de re judic. — 165. L. 1, in fin. D. de re judic. — 166. L. 1, in fin. D. de re judic. — 167. L. 1, in fin. D. de re judic. — 168. L. 1, in fin. D. de re judic. — 169. L. 1, in fin. D. de re judic. — 170. L. 1, in fin. D. de re judic. — 171. L. 1, in fin. D. de re judic. — 172. L. 1, in fin. D. de re judic. — 173. L. 1, in fin. D. de re judic. — 174. L. 1, in fin. D. de re judic. — 175. L. 1, in fin. D. de re judic. — 176. L. 1, in fin. D. de re judic. — 177. L. 1, in fin. D. de re judic. — 178. L. 1, in fin. D. de re judic. — 179. L. 1, in fin. D. de re judic. — 180. L. 1, in fin. D. de re judic. — 181. L. 1, in fin. D. de re judic. — 182. L. 1, in fin. D. de re judic. — 183. L. 1, in fin. D. de re judic. — 184. L. 1, in fin. D. de re judic. — 185. L. 1, in fin. D. de re judic. — 186. L. 1, in fin. D. de re judic. — 187. L. 1, in fin. D. de re judic. — 188. L. 1, in fin. D. de re judic. — 189. L. 1, in fin. D. de re judic. — 190. L. 1, in fin. D. de re judic. — 191. L. 1, in fin. D. de re judic. — 192. L. 1, in fin. D. de re judic. — 193. L. 1, in fin. D. de re judic. — 194. L. 1, in fin. D. de re judic. — 195. L. 1, in fin. D. de re judic. — 196. L. 1, in fin. D. de re judic. — 197. L. 1, in fin. D. de re judic. — 198. L. 1, in fin. D. de re judic. — 199. L. 1, in fin. D. de re judic. — 200. L. 1, in fin. D. de re judic. — 201. L. 1, in fin. D. de re judic. — 202. L. 1, in fin. D. de re judic. — 203. L. 1, in fin. D. de re judic. — 204. L. 1, in fin. D. de re judic. — 205. L. 1, in fin. D. de re judic. — 206. L. 1, in fin. D. de re judic. — 207. L. 1, in fin. D. de re judic. — 208. L. 1, in fin. D. de re judic. — 209. L. 1, in fin. D. de re judic. — 210. L. 1, in fin. D. de re judic. — 211. L. 1, in fin. D. de re judic. — 212. L. 1, in fin. D. de re judic. — 213. L. 1, in fin. D. de re judic. — 214. L. 1, in fin. D. de re judic. — 215. L. 1, in fin. D. de re judic. — 216. L. 1, in fin. D. de re judic. — 217. L. 1, in fin. D. de re judic. — 218. L. 1, in fin. D. de re judic. — 219. L. 1, in fin. D. de re judic. — 220. L. 1, in fin. D. de re judic. — 221. L. 1, in fin. D. de re judic. — 222. L. 1, in fin. D. de re judic. — 223. L. 1, in fin. D. de re judic. — 224. L. 1, in fin. D. de re judic. — 225. L. 1, in fin. D. de re judic. — 226. L. 1, in fin. D. de re judic. — 227. L. 1, in fin. D. de re judic. — 228. L. 1, in fin. D. de re judic. — 229. L. 1, in fin. D. de re judic. — 230. L. 1, in fin. D. de re judic. — 231. L. 1, in fin. D. de re judic. — 232. L. 1, in fin. D. de re judic. — 233. L. 1, in fin. D. de re judic. — 234. L. 1, in fin. D. de re judic. — 235. L. 1, in fin. D. de re judic. — 236. L. 1, in fin. D. de re judic. — 237. L. 1, in fin. D. de re judic. — 238. L. 1, in fin. D. de re judic. — 239. L. 1, in fin. D. de re judic. — 240. L. 1, in fin. D. de re judic. — 241. L. 1, in fin. D. de re judic. — 242. L. 1, in fin. D. de re judic. — 243. L. 1, in fin. D. de re judic. — 244. L. 1, in fin. D. de re judic. — 245. L. 1, in fin. D. de re judic. — 246. L. 1, in fin. D. de re judic. — 247. L. 1, in fin. D. de re judic. — 248. L. 1, in fin. D. de re judic. — 249. L. 1, in fin. D. de re judic. — 250. L. 1, in fin. D. de re judic. — 251. L. 1, in fin. D. de re judic. — 252. L. 1, in fin. D. de re judic. — 253. L. 1, in fin. D. de re judic. — 254. L. 1, in fin. D. de re judic. — 255. L. 1, in fin. D. de re judic. — 256. L. 1, in fin. D. de re judic. — 257. L. 1, in fin. D. de re judic. — 258. L. 1, in fin. D. de re judic. — 259. L. 1, in fin. D. de re judic. — 260. L. 1, in fin. D. de re judic. — 261. L. 1, in fin. D. de re judic. — 262. L. 1, in fin. D. de re judic. — 263. L. 1, in fin. D. de re judic. — 264. L. 1, in fin. D. de re judic. — 265. L. 1, in fin. D. de re judic. — 266. L. 1, in fin. D. de re judic. — 267. L. 1, in fin. D. de re judic. — 268. L. 1, in fin. D. de re judic. — 269. L. 1, in fin. D. de re judic. — 270. L. 1, in fin. D. de re judic. — 271. L. 1, in fin. D. de re judic. — 272. L. 1, in fin. D. de re judic. — 273. L. 1, in fin. D. de re judic. — 274. L. 1, in fin. D. de re judic. — 275. L. 1, in fin. D. de re judic. — 276. L. 1, in fin. D. de re judic. — 277. L. 1, in fin. D. de re judic. — 278. L. 1, in fin. D. de re judic. — 279. L. 1, in fin. D. de re judic. — 280. L. 1, in fin. D. de re judic. — 281. L. 1, in fin. D. de re judic. — 282. L. 1, in fin. D. de re judic. — 283. L. 1, in fin. D. de re judic. — 284. L. 1, in fin. D. de re judic. — 285. L. 1, in fin. D. de re judic. — 286. L. 1, in fin. D. de re judic. — 287. L. 1, in fin. D. de re judic. — 288. L. 1, in fin. D. de re judic. — 289. L. 1, in fin. D. de re judic. — 290. L. 1, in fin. D. de re judic. — 291. L. 1, in fin. D. de re judic. — 292. L. 1, in fin. D. de re judic. — 293. L. 1, in fin. D. de re judic. — 294. L. 1, in fin. D. de re judic. — 295. L. 1, in fin. D. de re judic. — 296. L. 1, in fin. D. de re judic. — 297. L. 1, in fin. D. de re judic. — 298. L. 1, in fin. D. de re judic. — 299. L. 1, in fin. D. de re judic. — 300. L. 1, in fin. D. de re judic. — 301. L. 1, in fin. D. de re judic. — 302. L. 1, in fin. D. de re judic. — 303. L. 1, in fin. D. de re judic. — 304. L. 1, in fin. D. de re judic. — 305. L. 1, in fin. D. de re judic. — 306. L. 1, in fin. D. de re judic. — 307. L. 1, in fin. D. de re judic. — 308. L. 1, in fin. D. de re judic. — 309. L. 1, in fin. D. de re judic. — 310. L. 1, in fin. D. de re judic. — 311. L. 1, in fin. D. de re judic. — 312. L. 1, in fin. D. de re judic. — 313. L. 1, in fin. D. de re judic. — 314. L. 1, in fin. D. de re judic. — 315. L. 1, in fin. D. de re judic. — 316. L. 1, in fin. D. de re judic. — 317. L. 1, in fin. D. de re judic. — 318. L. 1, in fin. D. de re judic. — 319. L. 1, in fin. D. de re judic. — 320. L. 1, in fin. D. de re judic. — 321. L. 1, in fin. D. de re judic. — 322. L. 1, in fin. D. de re judic. — 323. L. 1, in fin. D. de re judic. — 324. L. 1, in fin. D. de re judic. — 325. L. 1, in fin. D. de re judic. — 326. L. 1, in fin. D. de re judic. — 327. L. 1, in fin. D. de re judic. — 328. L. 1, in fin. D. de re judic. — 329. L. 1, in fin. D. de re judic. — 330. L. 1, in fin. D. de re judic. — 331. L. 1, in fin. D. de re judic. — 332. L. 1, in fin. D. de re judic. — 333. L. 1, in fin. D. de re judic. — 334. L. 1, in fin. D. de re judic. — 335. L. 1, in fin. D. de re judic. — 336. L. 1, in fin. D. de re judic. — 337. L. 1, in fin. D. de re judic. — 338. L. 1, in fin. D. de re judic. — 339. L. 1, in fin. D. de re judic. — 340. L. 1, in fin. D. de re judic. — 341. L. 1, in fin. D. de re judic. — 342. L. 1, in fin. D. de re judic. — 343. L. 1, in fin. D. de re judic. — 344. L. 1, in fin. D. de re judic. — 345. L. 1, in fin. D. de re judic. — 346. L. 1, in fin. D. de re judic. — 347. L. 1, in fin. D. de re judic. — 348. L. 1, in fin. D. de re judic. — 349. L. 1, in fin. D. de re judic. — 350. L. 1, in fin. D. de re judic. — 351. L. 1, in fin. D. de re judic. — 352. L. 1, in fin. D. de re judic. — 353. L. 1, in fin. D. de re judic. — 354. L. 1, in fin. D. de re judic. — 355. L. 1, in fin. D. de re judic. — 356. L. 1, in fin. D. de re judic. — 357. L. 1, in fin. D. de re judic. — 358. L. 1, in fin. D. de re judic. — 359. L. 1, in fin. D. de re judic. — 360. L. 1, in fin. D. de re judic. — 361. L. 1, in fin. D. de re judic. — 362. L. 1, in fin. D. de re judic. — 363. L. 1, in fin. D. de re judic. — 364. L. 1, in fin. D. de re judic. — 365. L. 1, in fin. D. de re judic. — 366. L. 1, in fin. D. de re judic. — 367. L. 1, in fin. D. de re judic. — 368. L. 1, in fin. D. de re judic. — 369. L. 1, in fin. D. de re judic. — 370. L. 1, in fin. D. de re judic. — 371. L. 1, in fin. D. de re judic. — 372. L. 1, in fin. D. de re judic. — 373. L. 1, in fin. D. de re judic. — 374. L. 1, in fin. D. de re judic. — 375. L. 1, in fin. D. de re judic. — 376. L. 1, in fin. D. de re judic. — 377. L. 1, in fin. D. de re judic. — 378. L. 1, in fin. D. de re judic. — 379. L. 1, in fin. D. de re judic. — 380. L. 1, in fin. D. de re judic. — 381. L. 1, in fin. D. de re judic. — 382. L. 1, in fin. D. de re judic. — 383. L. 1, in fin. D. de re judic. — 384. L. 1, in fin. D. de re judic. — 385. L. 1, in fin. D. de re judic. — 386. L. 1, in fin. D. de re judic. — 387. L. 1, in fin. D. de re judic. — 388. L. 1, in fin. D. de re judic. — 389. L. 1, in fin. D. de re judic. — 390. L. 1, in fin. D. de re judic. — 391. L. 1, in fin. D. de re judic. — 392. L. 1, in fin. D. de re judic. — 393. L. 1, in fin. D. de re judic. — 394. L. 1, in fin. D. de re judic. — 395. L. 1, in fin. D. de re judic. — 396. L. 1, in fin. D. de re judic. — 397. L. 1, in fin. D. de re judic. — 398. L. 1, in fin. D. de re judic. — 399. L. 1, in fin. D. de re judic. — 400. L. 1, in fin. D. de re judic. — 401. L. 1, in fin. D. de re judic. — 402. L. 1, in fin. D. de re judic. — 403. L. 1, in fin. D. de re judic. — 404. L. 1, in fin. D. de re judic. — 405. L. 1, in fin. D. de re judic. — 406. L. 1, in fin. D. de re judic. — 407. L. 1, in fin. D. de re judic. — 408. L. 1, in fin. D. de re judic. — 409. L. 1, in fin. D. de re judic. — 410. L. 1, in fin. D. de re judic. — 411. L. 1, in fin. D. de re judic. — 412. L. 1, in fin. D. de re judic. — 413. L. 1, in fin. D. de re judic. — 414. L. 1, in fin. D. de re judic. — 415. L. 1, in fin. D. de re judic. — 416. L. 1, in fin. D. de re judic. — 417. L. 1, in fin. D. de re judic. — 418. L. 1, in fin. D. de re judic. — 419. L. 1, in fin. D. de re judic. — 420. L. 1, in fin. D. de re judic. — 421. L. 1, in fin. D. de re judic. — 422. L. 1, in fin. D. de re judic. — 423. L. 1, in fin. D. de re judic. — 424. L. 1, in fin. D. de re judic. — 425. L. 1, in fin. D. de re judic. — 426. L. 1, in fin. D. de re judic. — 427. L. 1, in fin. D. de re judic. — 428. L. 1, in fin. D. de re judic. — 429. L. 1, in fin. D. de re judic. — 430. L. 1, in fin. D. de re judic. — 431. L. 1, in fin. D. de re judic. — 432. L. 1, in fin. D. de re judic. — 433. L. 1, in fin. D. de re judic. — 434. L. 1, in fin. D. de re judic. — 435. L. 1, in fin. D. de re judic. — 436. L. 1, in fin. D. de re judic. — 437. L. 1, in fin. D. de re judic. — 438. L. 1, in fin. D. de re judic. — 439. L. 1, in fin. D. de re judic. — 440. L. 1, in fin. D. de re judic. — 441. L. 1, in fin. D. de re judic. — 442. L. 1, in fin. D. de re judic. — 443. L. 1, in fin. D. de re judic. — 444. L. 1, in fin. D. de re judic. — 445. L. 1, in fin. D. de re judic. — 446. L. 1, in fin. D. de re judic. — 447. L. 1, in fin. D. de re judic. — 448. L. 1, in fin. D. de re judic. — 449. L. 1, in fin. D. de re judic. — 450. L. 1, in fin. D. de re judic. — 451. L. 1, in fin. D. de re judic. — 452. L. 1, in fin. D. de re judic. — 453. L. 1, in fin. D. de re judic. — 454. L. 1, in fin. D. de re judic. — 455. L. 1, in fin. D. de re judic. — 456. L. 1, in fin. D. de re judic. — 457. L. 1, in fin. D. de re judic. — 458. L. 1, in fin. D. de re judic. — 459. L. 1, in fin. D. de re judic. — 460. L. 1, in fin. D. de re judic. — 461. L. 1, in fin. D. de re judic. — 462. L. 1, in fin. D. de re judic. — 463. L. 1, in fin. D. de re judic. — 464. L. 1, in fin. D. de re judic. — 465. L. 1, in fin. D. de re judic. — 466. L. 1, in fin. D. de re judic. — 467. L. 1, in fin. D. de re judic. — 468. L. 1, in fin. D. de re judic. — 469. L. 1, in fin. D. de re judic. — 470. L. 1, in fin. D. de re judic. — 471. L. 1, in fin. D. de re judic. — 472. L. 1, in fin. D. de re judic. — 473. L. 1, in fin. D. de re judic. — 474. L. 1, in fin. D. de re judic. — 475. L. 1, in fin. D. de re judic. — 476. L. 1, in fin. D. de re judic. — 477. L. 1, in fin. D. de re judic. — 478. L. 1, in fin. D. de re judic. — 479. L. 1, in fin. D. de re judic. — 480. L. 1, in fin. D. de re judic. — 481. L. 1, in fin. D. de re judic. — 482. L. 1, in fin. D. de re judic. — 483. L. 1, in fin. D. de re judic. — 484. L. 1, in fin. D. de re judic. — 485. L. 1, in fin. D. de re judic. — 486. L. 1, in fin. D. de re judic. — 487. L. 1, in fin. D. de re judic. — 488. L. 1, in fin. D. de re judic. — 489. L. 1, in fin. D. de re judic. — 490. L. 1, in fin. D. de re judic. — 491. L. 1, in fin. D. de re judic. — 492. L. 1, in fin. D. de re judic. — 493. L. 1, in fin. D. de re judic. — 494. L. 1, in fin. D. de re judic. — 495. L. 1, in fin. D. de re judic. — 496. L. 1, in fin. D. de re judic. — 497. L. 1, in fin. D. de re judic. — 498. L. 1, in fin. D. de re judic. — 499. L. 1, in fin. D. de re judic. — 500. L. 1, in fin. D. de re judic. — 501. L. 1, in fin. D. de re judic. — 502. L. 1, in fin. D. de re judic. — 503. L. 1, in fin. D. de re judic. — 504. L. 1, in fin. D. de re judic. — 505. L. 1, in fin. D. de re judic. — 506. L. 1, in fin. D. de re judic. — 507. L. 1, in fin. D. de re judic. — 508. L. 1, in fin. D. de re judic. — 509. L. 1, in fin. D. de re judic. — 510. L. 1, in fin. D. de re judic. — 511. L. 1, in fin. D. de re judic. — 512. L. 1, in fin. D. de re judic

remittendi litigatores ad provincias, remotam occasionem atque exclusam penitus intelligant: cum super omni causa interpositam provocationem, vel injustam¹⁰ tantum liceat pronunciare, vel justam. — § 1. Si quid autem in agendo negotio minus se allegasse litigator crediderit, quod in iudicio acto fuerit omissum, apud eum, qui de appellatione cognoscit, persequatur¹¹: cum votum gerentibus nobis aliud nihil in iudiciis, quam justitiam locum habere debere, necessaria res forte transmissa non excludenda videatur. — § 2. Si quis autem post interpositam appellationem necessarias sibi putaverit esse personas, per quas apud iudicem, qui super appellatione cognoscet, veritatem possit ostendere, quam existimavit occultam, hocque fieri iudex prospexerit, sumptus¹² iisdem ad faciendum itineris expeditionem præbere debebit, cum id ipsa iustitia persuadeat ab eo hoc recognosci, qui evocandi persona sua interesse crediderit. — § 3. Super his vero, qui in capitalibus causis constituti appellaverint: quos tamen et ipsos, vel qui pro his provocabunt, non nisi audita omni causa atque discussa, post¹³ sententiam dictam appellare conveniet: id observandum esse sancimus, ut inopia¹⁴ idonei fideiussoris retentis, in custodia reis, opiniones suas iudices, et exempla¹⁵, ab appellatoribus edita, ac refutatorias¹⁶ eorum ad scriinia, quorum interest, transmittant: quibus gestarum rerum fides manifesta relatione pandatur, ut meritis eorum consideratis, pro fortuna singulorum sententia proferatur. — § 4. Ne temere autem ac passim provocandi omnibus facultas præbeat, arbitramur eum, qui malam litem fuerit persecutus, mediocriter poenam¹⁷ a competentis iudice sustinere. — § 5. Sin autem in iudicio propriam quis fuerit causam persecutus, atque superatus voluerit provocare: eodem die, vel altero¹⁸ libellos appellatorios offerre debebit. Is vero, qui negotium tuetur alienum supradicta conditione etiam tertio die provocabit.

In AUTHENT. de appell. et intra quæ tempora, § 1, col. 4, tit. 2, Novell. 23, cap. 1.

Hodie autem cuilibet tribuitur spatium decem dierum, a sententia¹⁹ revocatione numerandum.

§ 6. Apostolos²⁰ post interpositam provocationem, etiam non petente appellatore, sine aliqua dilatione²¹ iudicem dare oportet, cautione videlicet de exercenda provocatione in posterum minime præbenda. — *Sine die et consule.*

7. *Idem*, AA. et CC. Neroni.

[Hi] qui ad civilia munera, vel ad decurionatum, vel honores evocantur, licet vacationem a principibus acceperint, si appellationis²² auxilio non utantur, consensu suo nominationem confirmant. Cum igitur ad munus vocatus appellaverit: apud præsidem provincie juste te appellasse ostende.

8. *Idem*, AA. et CC. Opimiano.

Si contra majorem vigintiquinque annis sententia prolata, provocationis secute tempore²³ præfinito causas non esse representatas, nec appellatione pendente transactione finitum negotium rector animadverterit: res iudicatas exsequi curabit.

9. *Idem*, AA. et CC. Haberad. chariss. nobis.

Dominus litis causam appellationis, quam procurator²⁴ suos litigando interposuit, etiam absente procuratore exsequi potest.

10. *Idem*, AA. et CC. Titiano.

Si actor²⁵ a curatore ordinatus deteriorem calculum reportaverit: tam ipse²⁶, quam curator²⁷ ad provocationis auxilium possunt pervenire: curator vero solus provocationis litem exercebit. Sin autem interim adolescens veniam ætatis impetraverit, vel ad legitimam ætatem pervenerit²⁸: potest suo nomine appellationem exercere. — S. prid. kalend. octobr. *Viminacii*, CC. Cooss.

11. *Idem*, AA. et CC. Antonino.

Cives, et incolæ manifestas etiam excusationes habentes, [si] sub justa nominatione²⁹ non appellaverint, ad eorum probationem non admittuntur.

10. L. 21, 2: l. 24, pr. D. h. t. l. 39, pr. D. de minorib. l. 37, § 1, D. de adin. et perie. tut. l. 97, D. de legat. § 1, l. 11, § 3, D. ad leg. Falcid. l. 122, § 3, D. de verb. oblig. l. 20, D. de questionib. l. 2, pr. D. quando appelland. vide tamen d. l. 20, D. de question. — 11. L. 4, infr. de temporib. et reparat. appellat. — 12. L. 11, supr. l. 3, § 4, D. de test. — 13. L. 7, infr. quorum appellat. non recip. l. 4, D. de appellat. recipiend. — 14. L. 12, in fin. infr. h. t. — 15. L. 19, infr. eod. — 16. d. l. 19, l. ult. § 1, infr. eod. — 17. L. 5, in fin. infr. quorum appellat. non recip. — 18. L. 20, D. h. t. l. 4, § 11, D. quando appelland. abrog. N. 23, c. 1, Auth. prox. infr. h. t. — 19. L. 1, § 5, D. quando appelland. — 20. L. 52, § 2, infr. h. t. — 21. l. 1, vers. quoties, supr. de relationib. — 22. L. 4, supr. l. 11, infr. h. t. l. 4, infr. de munerib. patrimon. l. 1, pr. D. de vocat. et caus. muner. — 23. L. 18, infr. h. t. — 24. L. 10, infr. l. 6, ult. in fin. D. eod. l. 1, l. 2, D. an per alium

12. Imp. CONSTANTIN. A. ad Catulinum post alia.
Minime fas est, ut in civili negotio libellis appellatoriis oblati, aut carceris cruciatus, aut cujuslibet injurie genus, seu tormenta, vel etiam contumelias perferat appellator: absque his criminalibus causis, in quibus etiam provocare possit, eum tamen statum debet obtinere, ut post provocationem in custodia³⁰ (si fideiussoris idonei copiam non habeat) perseveret. — Dat. 3 non. novemb. *Trev. Acc.* 15 kal. Maji *Hadr. meti*, VOLUSIANO ET ANNIANO COSS. 314.

13. *Idem*, A. Petronio Probiano suo salutem dicit.
Ex illo tempore, [ex] quo in civilibus causis, quæ inter privatos moventur, consultaturum, vel relatum te esse promiseris, vel appellationis a te interpositæ solennia completa fuerint: nihil³¹ posthac tibi quodlibet speciale ac requisitum, vel quibuscumque modis favoris gratiam præferens, audiendum est: sed observandum, ut juxta priora statuta solennitatis more expleto, gesta ad comitatum omnia dirigantur, etc. — Dat. idib. August. *Arelato* P. P. id. octobr. *Thebaste*, SABINO ET RUFINO COSS. 316.

14. *Idem*, A. ad Bassum P. V.
Litigatoribus copia est etiam non scriptis libellis illico appellare voce³², cum res poposcerit iudicata, [tam in civilibus, quam in criminalibus causis.] — Dat. 8 id. Jun. *Sirmii*, GALLICANO ET BASSO COSS. 317.

15. *Idem*, A. ad Severum vicarium.
Ne causas, quæ in nostram venerint scientiam rursus transferri³³, ad iudicia necesse sit: instructiones necessarias³⁴ plene actis inseri præcipimus: nam cogimur a proferenda sententia temperare: quoniam vendendum est, ne his incognito negotio dirimatur, adempta copia conquirendi. Quare perennibus inuretur iudex notis, si cuncta, quæ litigatores instructionis probationisque causa recitaverint, indita actis, vel subjecta non potuerint inveniri. — Dat. 10 kal. *Aquileje*, CONSTANTINO 3 ET LICINIO CC. COSS. 319.

16. *Idem*, A. ad Maximum post alia.
Eos etiam, qui imaginem principalis disceptationis accipiunt, appellationum adminicula necesse est accipere. — Dat. prid. id. Jan. *Sirmio* CRISPO 2 ET CONSTANTINO 2 COSS. 321.

17. *Idem*, A. ad Julianum præfectum urbi.
Si apud utrumque prætorem, dum quaestio ventilatur, ab aliqua parte auxilium provocationis fuerit objectum: præfecturæ³⁵ urbis iudicium sacrum appellator observet. — Dat. 3 non. August. *Heracleæ*, CONSTANTINO A. 7 ET CONSTANTINO C. 3 COSS. 326.

18. *Idem*, A. Victori Rationali urbis Romæ.
Quoniam nonnulli fisci debitores cum jussi fuerint debitam summam exsolvere, interposito provocationis auxilio vim executionis eludunt; nec jam opinionis³⁶ exemplum, nec refutatorias³⁷ preces curant petere, vel offerre: placuit, ut si intra³⁸ dies solennitatibus præstitutas ad faciendam hæc appellatoris cura defuerit, deserta ab eo provoco existimetur, moxque debitum exigatur. — Dat. prid. kal. August. CONSTANTINO ET MAXIMO COSS. 327.

19. *Idem*, A. ad universos provinciales.
A proconsulibus, et comitibus, et his, qui vice præfectorum cognoscunt, sive ex appellatione, sive ex delegatione, sive ex ordine judicaverint, provocari permittimus: ita ut appellanti iudex præbeat opinionis³⁹ exemplum, et acta cum refutatoriis⁴⁰ partium, suisque literis ad nos dirigat. A præfectis autem prætorio⁴¹ provocare non sinimus: quod si victus oblatam, nec receptam⁴² a iudice appellationem affirmet: præfectos adeat, ut apud eos de integro litiget, tanquam appellatione suscepta. Superatus enim si injuste appellare videbitur, lite perditam notatus⁴³ abscedet. At si vicerit, contra eum iudicem, qui appellationem non receperit, ad nos referri necesse est, ut digno supplicio puniatur. — Dat. kalend. August. P. P. kal. septemb. *Constantinop.*, BASSO ET AELAVIO COSS. 331.

20. *Idem*, A. Albino.
Et in majoribus, et in minoribus negotiis appellandi facultas est. Nec causas appellationi: *fac.* l. 17, supr. de procuratorib. — 25. § ult. Inst. de curatorib. — 26. L. 4, in fin. D. h. t. — 27. L. 9, supr. l. ult. in fin. D. eod. l. 5, in fin. infr. quor. appellat. non recip. — 28. d. l. ult. in fin. D. h. t. — 29. L. 4, l. 7, supr. eod. — 30. L. 6, § 2, supr. eod. — 31. N. 82, N. 115, c. 1 et seq. supr. ut lite pendente. — 32. L. 2, l. 5, in fin. D. h. t. — 33. *Fac.* l. 1, § 1, D. a quib. appellari. — 34. L. 24, infr. h. t. l. 1, l. ult. supr. de relatio. — 35. *Fac.* l. 19, infr. h. t. — 36. d. l. 10. — 37. L. ult. § 1, infr. l. 6, § 2, supr. eod. — 38. L. 2, in fin. l. 5, infr. de temporib. et reparat. appellat. l. 2, in fin. infr. quando provoco. non est necesse. — 39. L. 6, § 2, l. 18, supr. h. t. — 40. L. ult. § 1, infr. eod. — 41. L. 8, supr. de episcop. aud. l. un. supr. de sentent. præf. præf. l. 1, § 1, D. de off. præf. præf. — 42. L. 5, pr. D. de appellat. recipiend. — 43. *Ann. inde* L. 5, in fin. infr. quorum appellat. non recip.

enim iudicem oportet injuriam⁴⁴ sibi fieri existimare, eo quod litigator ad provocationis auxilium convolvit. — Dat. 7 id. april. MARCELLINO ET PROBINO COSS.—Dat. kal. August. P. P. kalend. septemb. *Constantinop.*, BASSO ET BALBINO COSS.

21. Imp. CONSTANTINIUS ET CONSTANS AA. ad Lollianum.
Quoniam iudices ordinarii provocationes existimant respuendas: placet, ut si quis appellationem suscipere recusaverit, quæ non contra executionem⁴⁵, sed adversus sententiam intentionem jurgiumque terminantem fuerit interposita, triginta auri⁴⁶ pondo cogatur largitionibus nostris inferre: triginta alia officio ejus itidem soluturo, nisi ei pertinaciter resisterit, atque actis contradixerit, et quid jure sit constitutum, ostenderit. — Dat. 8 kal. August. *Messadensi*, P. P. *Capuae*, ARBITRONE ET LOLLIANO COSS. 335.

22. *Idem*, AA. ad Volusianum P. P. post alia.
Lata sententia, quæ pertinet ad bona vacantia, et ad ea, quæ [ut] indignis⁴⁷, legibus cogentibus, auferuntur, si quis putaverit provocandum, vox ejus debet admitti⁴⁸. — Dat. 3 kal. August. ARBITRONE ET LOLLIANO COSS. 335.

23. *Idem*, AA. ad Senatium.
Cum appellator interposita fuerit per Bithyniam, Paphlagoniam, Lydiam, Hellespontum, insulas etiam, ac Phrygiam salutarem, Europam ac Rhodopen et Henum montem præfecturæ⁴⁹ hujus urbis iudicium sacrum appellator observet.

24. Imp. VALENTIN. ET VALENS AA. salutem dicunt ordini civitatis Carthagenensis.
Iudicibus non solum appellationis suscipienda necesse videtur imposita, verum etiam triginta dierum spatia [ex die sententiæ] definita sunt, intra quæ gesta⁵⁰ una cum relatione litigatoribus conveni præstari: iudice et officio ejus, si statuta fuerint aliqua parte mutilata, multe subiacentibus. — Dat. prid. non. febr. *Mediolan.*, divo JOVIANO ET VARRONIANO COSS. 364.

25. Imp. GRATIAN., VALENTIN. ET THEODOS. AAA. ad Syagrium P. P. post alia.
Et in multis a iudicibus inferendis appellationes jubemus admitti. — Dat. 14 kal. Jul. GRATIANO 3 ET THEOD. 1 AA. COSS. 380.

26. *Idem*, AAA. ad Pelagium com. R. P. post alia.
Cum post sententiam discussoris⁵¹, vel rationalis fuerit provocatum, ad sinceritatem tuam negotium transferatur: ut si mediocritas negotii, aut longinquitas regionis ad iudicium tuum litigatores venire non patiantur, iudicium rectoris provincie, quem ipse probaveris⁵², negotium deleges. — Datum 15 kalend. Mart. *Mediolan.*, ARCAD. A. 1 ET BAUTONE COSS. 385.

27. Imp. ARCAD. ET HONOR. AA. Ennodio proconsuli Africae post alia.
Nominationes⁵³ libelli, vel edicti factæ citra concilium publicum non valent: de quibus nec appellare necesse est, si solennitas deest. — Datum 17 kal. Jun. *Mediol.*, OLBERTO ET PROBINO COSS. 395.

28. *Idem*, AA. Nebridio proconsuli Asiae.
Si quis libellos appellatorios ingesserit, sciat se habere licentiam arbitrium commutandi, et suos libellos recuperandi, ne justæ poenitentis⁵⁴ humanitas amputetur. — Dat. 11 kal. August. *Constantinop.*, ARCAD. 4 ET HONORIO 3 AA. COSS. 396.

29. *Idem*, AA. Cesario P. P.
Addictos supplicio, et pro criminum immanitate damnatos, nulli per vim⁵⁵, atque usurpationem vindicare liceat, ac tenere: in causa criminali humanitatis⁵⁶ consideratione, si tempora suffragantur, interponenda provocationis copiam non negamus: ut ibi diligentius examineur, ubi contra hominis salutem per errorem, vel gratiam cognititoris oppressa putatur esse justitia: ea conditione, ut si proconsul, vel comes Orientis, vel [præfectus] Augustalis, vel vicarii fuerint cognitores, non tam ad clementiam nostram, quam ad amplissimas⁵⁷ potestates sciant esse referendum. Eorum enim de his plenum volumus esse iudicium, qui [si] ita res est, et crimen exegerit rectius possint punire damnatos. — Dat. 6 kal. August. *Minio*, HONORIO A. 4 ET EUTYCHIANO COSS. 398.

30. *Idem*, AA. Theodoro P. P.
Si quis provocatione interposita suspecti iudicis velit [prolatam] evi-

44. L. 12, supr. h. t. — 45. L. 4, pr. D. eod. l. 5, infr. quor. appellat. non recip. — 46. *Abrog.* N. 126, c. 3. — 47. *Supr.* de his quib. ut indign. — 48. L. 18, supr. h. t. — 49. *Adde* l. 17, supr. eod. — 50. L. 15, l. 19, supr. l. 52, § 2, infr. eod. l. 5, infr. de temporib. et reparat. appellat. N. 126, c. 3; N. 151, c. 5, in fin. — 51. L. 7, infr. quor. appella. non recip. — 52. *Excip.* l. 6, pr. supr. h. t. — 53. *Confer* l. 4, l. 7, l. 11, supr. eod. — 54. *Fac.* l. 4, § 2, supr. de hæreticis; *collata* l. 3, in fin. supr. de apostat. — 55. L. 6, supr. de episcop. aud.

tare sententiam, in hac voce liberam habeat potestatem: nec timeat contumeliam iudiciorum: cum et ab ipsa injuria possit facile provocare: et maxime cum a solo tantum præfecto prætorio⁵⁸, non sine dispendio causæ provocare permittitur sit. Sciant igitur cuncti sibi ab injuriis, et suspectis iudicibus, et in capitali supplicio⁵⁹, ac fortunarum dispendio provocationem esse concessam. — Datum 7 id. Jun. *Mediol.*, THEODORO V. C. COSS. 399.

31. Imp. THEOD. ET HONOR. AA. ad Asclepiodotum P. P. post alia.
Si appellationem oblatam, in qua vel tue amplitudinis, vel urbaricæ præfecturæ sacrum auditorium postulatur, iudex non susceperit, vel suscepta appellatione apostolorum copiam denegaverit: ad deponendam super hac iniquitate querimoniam, necnon etiam conveniendum adversarium ex sententia prolata, juxta antiquum⁶⁰ jus anni metas habeat litigator: vel si hujusmodi appellatio suscepta non fuerit, in qua inferiorum iudicum sacra desideratur auditio, ad hæc eadem faciendæ sex menses habeat litigator. Si vero arbiter appellationem suscipere, aut relationem dare contempserit, quatuor mensium tempora observantur: ut his, quæ statuimus, acitatis, pareat appellator temporibus, quæ de appellationibus definita noscuntur. — Dat. 3 kalend. april. *Constantinopoli*, ASCLEPIODOTO ET MARINIANO COSS. 423.

32. Imp. THEOD. ET VALENT. AA. Cyro P. P.

Præcipimus ex appellationibus spectabilium iudicum, quæ per consultationes nostri numinis disceptationem implorant, non nostram alterius audientiam expectari: ne nostris occupationibus, quibus pro utilitate mundi a singulorum nonnunquam negotiis avocamur, aliena defraudari commoda videantur. Sed si a proconsulibus⁶¹, vel Augustali, vel comite Orientis, vel vicariis fuerit appellatum: virum illustrem⁶² præfectum prætorio, qui in nostro est comitatu, virum etiam illustrem quæstorem nostri palatii, sacris iudiciis præsidentes, disceptationem jubemus arripere eo ordine, ea observatione, iisdemque temporibus, quibus cetera quoque lites fatali die post appellationem in sacris auditoriis terminantur: [et] hoc, licet quidam predictorum spectabilium iudicum jure concessio, ut sacri iudices, appellationes acceperint. — § 1. Quod si a duce fuerit appellatum, si⁶³ idem et præses sit, præfectura necessario tantum jure ordinario in sacro auditorio iudicabit.

§ 2. In his autem omnibus iudiciis, quæ consultationum introduximus loco, vel apostolos⁶⁴, vel ea, quæ apud eum gesta sunt, contra cujus sententiam dicitur appellatum, suscipere ab appellatoribus, et cognitiones inducere apud viros illustres prædictos iudices, et ea, quæ geruntur, excipere, scribere, scriptaque litigatoribus edere nostros epistolares præcipimus: officis videlicet eorum cum quibus vir illustres quæstor iudicat, exequentibus iudicata. — § 3. Hæc si appellatio fuerit oblata iudici, qui non ex delegatione cognoscit: eorum enim sententiis appellatione suspensis, qui ex delegatione cognoscunt: necesse est eos⁶⁵ astimare, juste, necne fuerit appellatum, qui causas delegaverint iudicandas. — § 4. Huic saluberrimæ legi illud etiam consultissime credidimus inserendum, ut si privato non illustri uni, pluribusve (ut assolet) nostra serenitas adita delegaverit causam, et ejus, eorumve definitio fuerit appellatione suspensa: vir quidem magnificus præfectus prætorio, qui in nostro comitatu, cum viro illustri quæstore temporali iudicet die⁶⁶. Nostri vero libellenses⁶⁷, quæ apud arbitros gesta sunt, suscipiant, cognitiones inducant, et ea, quæ geruntur, excipiant, scribant, scriptaque litigatoribus edant: qui etiam apud arbitros (licet illustres sint) ex delegatione nostra cognoscentes excipiunt, si in sacratissimo nostri numinis comitatu causas dicantur. — § 5. Sane si illustrium ac magnificorum iudicum sententiæ fuerint appellatione suspensæ, eorum videlicet, quorum sententiis licet appellatione suspendi, per consultationem nostram volumus audientiam expectari, licet antea privato homini (id est, non illustri) lite a nobis delegata, is postea tempore definitionis illustri decoratus dignitate reperiat. Eodem observando et si alter ei conjunctus sit arbiter, qui non illustrem meruit dignitatem. — § 6. Quicquid autem hac lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumque regulis omnes relictum intelligant.

33. *Idem*, AA. Cyro P. P.

Eo casu, quo apparitor magisterie potestatis de curia, vel officio cohortali, de statu in provincia patitur controversiam, vel ut tributa, vel funciones debens in provincia detinetur: si sententia rectoris provincie

56. L. 6, D. h. t. — 57. L. 52, pr. infr. eod. — 58. L. un. supr. de sentent. præf. præf. l. 1, § 1, D. de off. præf. præf. — 59. L. 29, supr. h. t. — 60. L. 5, in fin. D. de appellat. recipiend. — 61. L. 29, supr. h. t. — 62. N. 126, c. 11, § 4, infr. h. t. — 63. *Fac.* l. 58, infr. h. t. — 64. L. 6, in fin. supr. eod. — 65. L. 1, l. 3, D. quæ et a quo appell. — 66. L. 2, infr. tit. prox. — 67. L. 5, in fin. pr. supr. ubi seniores re. claris.

fuerit appellatio suspensa: cum tua sublimitate viro quoque magifico magistro militum⁶⁵ cognoscere, causae jubeamus merita ponderari: licet magister militum rectori provinciae causam delegaverit perorandam.

54. Imp. JUSTINIANUS A. Demostheni P. P.

Jubeamus, si qua suggestio majoris vel minoris iudicis ad nostram referatur clementiam de negotio, quod iudicandum ei tradidimus, vel de quo pro sua jurisdictione iudicaverit, petentis a nostro numine finem eidem imponi negotio, quod ab eo disceptatum est: sive additum sit eidem suggestioni, quod referenti placeat (dum id partibus per sententiae suae recitationem manifestum non fecit) sive nihil huiusmodi adjectum sit, sed simpliciter nostri iudicis responsum expectat: non prius causam discerni, quam per sacram pragmaticam nostri numinis iussionem duo magnifici viri, vel patricii, vel consulares, vel praefectorii, quos [pro tempore] nos elegerimus, jubeantur adungi viro illustri pro tempore quaestori nostri palatii, et una cum eo in scriptis relationem discernere (sive praesentibus partibus hoc perspexerint, sive absentibus) et responsum relationi dandum sua sententia manifestare: ut tamen dispositio huiusmodi excellentissimorum iudicum omnimodo rata sit: nulli danda licentia contra provocationem eorum proferre sententiam, vel aliam quamcumque dubitationem introducere. Quam observationem non solum si unus iudex suggestionem, vel relationem usus fuerit, tenere censemus: sed etiam si duobus, vel amplioribus datis iudicibus, in unam sententiam minime omnes convenerint: sed diversas suas sententias unusquisque nostrae mansuetudini retulerit, vel omnes nos consuluerint quid decernendum sit.

55. Imp. JUSTINIANUS.

Jam trigesima⁶⁹ secunda constitutio dicente, de omnibus magistratibus illustribus a quibusdam est appellatio, principem fore appellationis iudicem, praesens constitutio inveniens jus certum, quod adversus sententiam praefectorum praetorio⁷⁰ appellatio quidem non est, retractatio vero est: et si alius quidem sit praefectus, credibile est, quia rescindet, quae fuerint ab altero iudicata: si vero idem ipse fiat praefectus iterum, is, qui jam sententiam tulit, contra cuius calculum, et supplicationes oblate sunt, quia praesumitur pro veteri sua sententia dicturus, jubet constitutio, ut quaestor una audiat cum ipso iterum, aut tertium praefecto creato, et examinante suas in priore magistratu dictas sententias, statuens, ut nulla sit contra huiusmodi sententias retractatio.

56. Imp. JUSTINIANUS.

Oportet post omnem litem finitam tunc appellationem reddi: neque enim laeditur quis, si interea facta fuerit interlocutio, quae illi denegat jus competens, id est, vel testium productionem, aut relectionem instrumenti, potest enim in appellatione omnia appellare, seu exercere, ne contra mediae temporis interlocutionem, data appellatione, mora injiciatur dilationibus, saepius in eadem causa data appellatione, et examinata, iterum alio capitulo ventilato, et iterum contra etiam ipsum prorecta appellatione. Si vero diateta est is, qui in media interlocutione jus aliquod ipsis denegavit, jubet scripto istud insinuent, ut ita in appellatione servent sibi suam de hoc allegationem improjudicatam, si vero contra haec fiat, neque recipiat appellationem iudex, et ipse, qui appellavit, pro transgressione quinquaginta libras argenti praestet.

57. Idem, A. Mennae P. P.

In offerendis provocationibus, ex quibus consultationum more negotium in sacrum nostrum palatium introduci solebat, hoc addendum esse censemus: Ut si quidem non excedat liti aestimatio decem librarum auri quantitatem, ex ipsa scilicet sententia iudicis decernendam, non duobus (sicut antea) magnificis iudicibus, sed uni tantummodo disceptatio negotii deputetur. Sin vero memoratam excedens quantitatem, viginti libris auri terminetur, duobus tradatur [disceptatio] magnificis iudicibus, viris scilicet de notis epistolaribus⁷¹ cognitionalia certamina excipientibus: ita tamen, ut si dissentiant, virum illustrem pro tempore quaestorem adhibeant, ut eo dubietatem dirimente finiatur negotium. His videlicet libris, quarum aestimatio viginti librarum auri quantitatem excedit, in commune auditorium florentissimorum sacri nostri palatii procerum introducendis: ut tamen secundum jam statuta⁷² liceat quidem non solum victo, sed etiam victori consultationem ad unum, vel duos iudices mittendam, intra biennium⁷³ tempus ei, vel eis intimare. Post excessum enim memorati temporis huiusmodi licentiam amputamus. Quae vero fuerint ab eo, vel eis decreta, nulla provocatione suspendantur. Novas⁷⁴ etiam

⁶⁵ Immo vide L. 2, supr. de officio milit. iud. — 69. L. 53, supr. h. t. — 70. L. un. supr. de sentent. praef. praet. — 71. L. 52, § 4, supr. h. t. — 72. L. un. supr. de sentent. praef. praet. — 73. Alog. L. ult. § 2, infr. tit. prox. — 74. L. 4, infr. d. t. — 75. Confer L. 52, § 1, supr. h. t. — 76. Non abrog. d. § 1. — 77. L. ult. infr. quando protoc. non est necess. — 78. L. 6, § 2

adsertiones a partibus apud eundem, vel eosdem iudices addi, ad exemplum consultationis ad sacrum nostrum palatium introducendae permittimus. — Dat. 8 id. april. Constantinop. DEICO COSS. 329.

58. Idem, A. Demostheni P. P.

Si quando duciano⁷⁵ iudicio appellatio fuerit oblata: sive ab ipsa quantitate iudicis, sive ex divina delegatione viro spectabili duci destinata, sive inter spectabiles idem dux connumeretur, sive illustri dignitate decoretur, sive etiam majore (cum etiam magisteriae potestatis homines, necnon consulares saepe utilitate publica poscente ad huiusmodi curam perveniant) nullo discrimine habito, non dignitatem, sed ducatus magistratum spectari: et appellationem ex quoque duce pervenientem, non ut antea⁷⁶ erat, dispositum, sed apud virum sublimissimum magistrum officiorum, necnon virum excellentissimum nostri palatii quaestorem, communi audientia proposita, in sacro auditorio more consultationem, viris devotis epistolaribus excipientibus ventilari [sancimus:] nulla veteris legis in hac causa observatione custodienda, sed apud eosdem tantummodo excellentissimos iudices causa trutinanda.

59. Idem, A. Juliano P. P.

Ampliolem providentiam subjectis conferentes, quam forsitan ipsi vigilantes inveniunt, antiquam observationem emendamus: cum in appellationum auditoriis, is solus post sententiam iudicis emendationem meruerat, qui ad provocationis convolvasset auxilium, altera parte, quae hoc non fecisset, sententiam sequi (qualiscunque fuisset) compellenda. Sancimus itaque, si appellator semel in iudicio venerit, et causas appellationis suae proposuerit, habere licentiam, et adversarium⁷⁷ eius, si quid iudicatis opponere maluerit, si praesto fuerit, hoc facere, et iudiciale mereri praesidium. Sin autem absens fuerit, nihilominus iudicem per suum vigorem ejus partes adimplere. — § 1. In refutatoriis⁷⁸ autem libellis, qui solent maxime in sacro auditorio prudentissimorum nostrorum procerum recitari, caveant tam litigatores, quam libellorum dictatores, verbosis uti adsertionibus, et ea, quae jam perorata sunt, iterum resuscitare: sed haec sola eis inscribere, quae compendiosa narratione causas provocationis possunt explanare, vel aliquid novi continere, vel addere quod delictum est: scitari, quod si hoc fuerit praetermissum, non deicit adversus libellorum conditores amplissimi iudicii competens indignatio, quod sufficiant gestorum volumina introducta, et virorum spectabilium magistrorum scriporum breves omnia apertissime ostendere. — § 2. Sed enim scimus legem⁷⁹ nostram esse promulgatam, per quam more consultationum in causis quidem, quae usque ad decem libras auri extenduntur, unum iudicem sancimus supponi: viginti autem duos sublimissimos iudices. Sed cum prima quidem facie videbatur, non tantam summam excedere: in definitiva autem sententia apparebat iudici, vel iudicibus etiam majorem quantitatem debere imponere: non erat eis possibile formam, quae erant conclusi, excedere. Sed nos definitum, et omnem eis damus facultatem, si hoc ita fuerit subsecutum, licere eis, et ampliolem summam praefata quantitate, in qua dati sunt iudices, excedere: et non admodum suae rationis, sed ad veritatis indaginem ferre sententiam: ne tanti iudices, quasi vinculis praepediti non possint legum veritati, et iudiciali vigori per omnia satisfacere. — Dat. 6 kal. april. Constantinop., LAMPAD. et ORESTE COSS. 530.

TIT. LXIII.

DE TEMPORIBUS¹ ET REPARATIONIBUS APPELLATIONUM SEU CONSULTATIONUM.

1. Imp. CONSTANTINUS A. ad Crispinum.

Si quis per absentiam nominatus² [vel ad duumviratus, aliorumque honorum infulas, vel munus aliquid evocatus] ad provocationis auxilium accurrerit: ex eo die interponendae appellationis, duorum mensium spatia ei computanda sunt, ex quo contra se celebratam nominationem didicisse monstraverit. Nam praesenti, qui factam nominationem cognoverit, et appellare voluerit: statim³ debent duorum mensium spatia computari. — Dat. 8 id. Jul. CONSTANTINO A. 6 et CONSTANTIO CC. COSS. 320.

2. Imp. THEOD. et VALENT. AA. Cyro P. P.

Tempora fatalium⁴ dierum pro seculi nostri beatitudine credimus emen-

¹ L. 18. L. 29, supr. h. t.: L. 1, in fin. supr. tit. prox. — 79. L. 57, supr. h. t. — Tit. LXIII. — 4. Lib. 49, D. 4: N. 23, N. 42, c. 1. — 2. Vide tamen L. 4, L. 7: L. 11, supr. tit. prox. — 3. L. 2, infr. de decurionib. — 4. L. 5, infr. h. t.: N. 23, N. 49, c. 1.

danda, ubique dilationum materias amputantes. Et primi quidem fatalis diei tempora post appellationem, sive a viro clarissimo rectore provinciae, sive a spectabili iudice fuerit appellatum, sex mensium esse jubeamus. Quod si primo fatali die lapsus est appellator, tricesimum primum diem alterum volumus esse fatalem. Quod si eo [quoque] appellator exciderit: tertium similiter totidem diebus intermissis fatalem observari decernimus. Quod si tertius quoque lapsus fuerit temporalis, quartum etiam fatalem post tricesimum primum diem similiter observari decernimus. Quod si illa contigerit, ut quatuor fatalibus diebus, qui appellavit, exciderit, tunc intra trium mensium mensium spatium a nostro numine reparationem peti praecipimus: qua petita nec adversarium decernimus admoneri, nec temporalem diem ad petitionem reparationis numerari, sed trium mensium spatium ex quarto fatali numerando causam induci praecipimus, licet ante unum diem reparatio fuerit impetrata, licet allegata in iudicio virorum illustrium praefectorum non fuerit. Nec hoc parti nocebit adversae: cum non dubius, sed notus omnibus dies fatalis appareat. Et hoc si adversus viri clarissimi rectoris provinciae, vel spectabilium iudicum sententias fuerit appellatum. Quod si ab arbitro in provincia ex delegatione sacra disceptante appellatio subsequatur: post priorem fatalem lapsum tres alii tantum fatales dies similiter (ut supra dictum est) servabuntur, nulla reparatione a nostro numine postulanda: ita, ut nonaginta tribus diebus elapsis, iudicata congruae executioni mandentur. Sin autem ex sententia praetorianae praefecturae, vel magistri officiorum, vel ab alio illustri dignitate decorato arbitri in hac sacratissima civitate fuerit delegatus, et appellatio contra definitionem, vel sententiam ejus subsecuta fuerit: primum quidem fatalis dies duorum mensium, alii vero tres ad similitudinem supradictorum fatalium numerentur. Qui vero delegatus vel a spectabili iudice, seu praeside provinciae arbitrum appellaverit: primum quidem fatalem diem duorum mensium, tres vero alios ad similitudinem praefectorum fatalium dierum habeat. Illud etiam circa observationem fatalium dierum custodiri decernimus, ut si forte temporales in feriatis dies quoquo modo incidant: praecedentes eos dies, ut temporales a litigantibus observentur. Quod si quis secus ac iura praecipit, lapsus⁵ dies fuerit temporalis, et hoc primo loco vel a praesente adversario, vel etiam a iudice, si solus litigat appellator, fuerit oppositum, probatumque, pro eo habeatur appellator, ac si sententiam quoquo modo non coactus susceperit. — Dat. 12 kal. Maji, VALENT. A. 5 et ANATOLIO COSS. 440.

In AUTHENT. de his qui in grad. ad appell. col. 5, tit. 4, al. 11, Novell. 49, in princ.

Ei, qui appellat, impertitur annus, intra quem secundum se communiter cum adversario litem exequatur, aut si iusta causa intercesserit, alius annus indulgetur: quo transacto lite non completa, rata manet sententia. Appellatore cessante, cum unus mensis superest ex biennio: licet victori ingredi, ut reus quaeratur: quo sive invento, sive non, suas afferat allegationes, et vel confirmetur, vel rescindatur sententia: in omni casu absente in expensis condemnando secundum tempora fatalium dierum. Neutro vero occurrente, post secundum fatalem permanet sententia rata.

In AUTHENT. de appellat., § 1, col. 7, tit. 5, al. col. 8, tit. 2, Novell. 95, cap. 1.

Si tamen in medio causae apud iudicem appellationis, vel motu, vel non motu aliqui eligantur arbitri, et propterea biennium transcat, intra quod oporteat appellationem finire, et per quamlibet occasionem ad iudicem appellationis causa revertatur: non laedatur ex cursu temporis, sed exerceatur, et terminum legitimum suscipiat, etsi decies milies plus quam biennii tempus transierit, nisi biennium cesserit, postquam arbitrium fuerit desertum.

In AUTHENT. de appellat. et intra quae temp., § Ad haec sancimus, col. 4, tit. 5, al. 2, Novell. 25, cap. 2.

Sed et lis, quae speratur in consistorium principis inferri, absque damno more maneat inacta, donec ipse faciat eam introduci, et a proceribus secundum morem dirimi.

In AUTHENT. ut sponsa larg., § Hoc quoque, col. 9, tit. 2, Novell. 119, cap. 4.

Si appellatione secuta, novissimo induciarum die aut pars utraque aut solus, qui appellatione usus est, occurrerit, et suam praesentiam manifestaverit iudici futuro appellationis examinanti, negotium, vel ejus consiliarius, aut his, qui lites introrunt, et iudex in definitis

⁵ Confer L. 38, supr. tit. prox. — 6. L. 24, supr. d. t. — 7. L. 6, § 1: L. 57, in fin. supr. d. t. — 8. Confer L. 2, supr. h. t. — 9. L. 57, circa fin. supr. tit. prox. — 10. L. 52, § 4, in fin.

diebus eum suscipere differat, nullum praedictum partibus; aut uni earum ex hoc penitus volumus fieri, sed post hoc examinari appellationes huiusmodi, et legitima sententia terminari.

5. Imp. JUSTINIANUS A. Appioni P. P.

Nemo arbitretur in posterum licentiam futuram consultationibus ultra statutum temporis vivendi spatia, neque per oblationem precum, neque per sacrum rescriptum super reparatione temporum indulgendum, neque sub praetextu quodam altero, sed omnibus incumbendum esse vigilantiam, quo provocationes eorum intra statutum tempus introducuntur (ita ut etiam gesta⁶ in iudicio, contra quod provocatum est, non prope finem temporis tradantur scrinio sacrarum epistolarum: ne praepediatur per astutias fatalis rei terminus, sed aut statim postquam appellatum sit, aut non minus, quam ante dimidiam partem temporis praebantur scrinio, ne (quod per angustias contingit temporum) tardus appellationis fautor suo dispendio refutetur.

4. Idem, A. Tatiano magistro officiorum.

Per hanc divinam sanctionem decernimus, ut licentia quidem pateat in exercendis consultationibus, tam appellatori, quam adversae parti novis⁷ etiam adsertionibus utendi, vel exceptionibus, quae non ad novum capitulum pertinent, sed ex illis oriuntur, et illis conjunctae sunt, quae apud anteriorem iudicem noscuntur propositae. Sed et si qua dicta quidem allegatio monstrabitur, vel instrumentum aliquod prolatum, probationes tamen illo quidem defuerint tempore, verum apud sacros cognitores sine procrastinatione praebere poterunt, id quoque eos admittere, quo exercitatis jam negotiis plenior subveniatur veritatis lumine.

5. Idem, A. Triboniano quaestori sacri palatii.

Cum anterioribus legibus ex omni provincia ad hunc nostrum sacratissimum comitatum similis cursus ad appellationes exercendas impertitus est, necessarium nobis visum est huiusmodi spatiis justum imponere liberamentum. Sancimus itaque, si quidem ab Aegyptiaco, vel Libyco limite, vel Orientali tractu usque ad utrasque Cilicias numerando, ve. [Armenis gentibus] et omni Illyrico causa fuerit more appellationum transmissa: primum semestre spatium in antiqua definitione permanere, et nihil penitus neque diminui, neque accrescere. Sin autem ex aliis nostri imperii partibus, sive Asiae, sive Ponticae, sive Thraciae dioceses lis provocatione suspensa in hanc regiam urbem perveniat: pro semestri spatio trium tantummodo mensium spatium eis indulgetur, alii trium mensium spatia, id est, nonaginta et tribus diebus, simili modo sequentibus: sive semestre tempus, sive tres priores menses, secundum locorum definitionem, quam designavimus. Sed et aliis tribus mensibus, qui ex reparatione ab aula concedi solent in suo robore duraturis et prioribus accedentibus: ut partim annale numeretur, partim novem mensium [spatium] consequatur.

§ 1. Et cum antea in fine cujuscumque temporis unus⁸ fatalis dies ex antiquis legibus constitutus esset, et saepe eveniebat, cum multae sint occasiones mortales appellationum, vel agritudine, vel spatii prolixitate, vel per alias causas, quas nec dici, nec enumerari facile sit: eundem diem fatalem non observari, et lites expirare, et huiusmodi luctuosas infelicitatibus patrimonium hominum titubare: propter hoc fortunae relevantes insidias, sancimus non in unum diem fatalem standum esse in posterum: sed sive ante quartum diem fatalis luminis, et ipsum fatalem, sive post quinque dies, ex quo ortus fatalis effluerit, appellator venerit, et litem instituendam curaverit, et eam in competens iudicium dederit: legi videri satisfactum: nec ingemiscat mortuae causae dispendio, sed nostro gaudeat beneficio: cum nobis cognitum sit, etiam ex errore calculi dierum, quem officium habuit, saepe esse causas periclitatas: quod in posterum non fieri ex remedio legis praesentis sperandum est. Eodem beneficio et in omnibus fatalibus aliis, qui vel a pedaneis iudicibus, vel ab aliis dantur, quos leges suis sanctionibus enumeraverunt, custodiendo, vel observando: ut decem fatales dies pro uno ubique instituantur. — § 2. In his autem casibus in quibus biennium⁹ constitutum est, quatenus more consultationum in regia urbe sub communi audientia florentissimorum sacri nostri palatii procerum ventilentur: biennii metas unus anni termino coarctamus: ut intra eum et gesta colligere, et ea viris devotis epistolaribus¹⁰ tradere, et refutatoribus¹¹ libellos (si voluerint) offerre, et litem in sacrum nostrum consistorium introducere cogantur. Nulli licentia deneganda victrici parti, si voluerit, secundum quod jam constitutum est, etiam praemature causam inducere: neque annuali spatio expectato. — § 3. Si tamen in sacro nostro consistorio¹² lis exordium ceperit, etiam si non fuerit in eodem die completa, tamen

supr. d. t. — 11. L. ult. § 1, supr. d. t. — 12. N. 25, c. 2.